

PRILOGA**Identifikacija spomenika: Trate - Grad Cmurek, EID 1-00069****Obseg razglasitve:** posamezni spomenik**Vrednote, ki utemeljujejo razglasitev za spomenik:**

- grad je pomembna historična arhitekturna stvaritev, prizorišče pomembnega zgodovinskega dogajanja, grajeni element širšega zgodovinskega prostora, dominanten poudarek v krajinski podobi ob reki Muri in stavba s sodobno uporabno vrednostjo;
- grad spada med največje in najimenitnejše štajerske gradove in je eden najstarejših ohranjenih srednjeveških gradov v Sloveniji;
- grad je pomemben povezovalni člen v arhitekturnem razvoju od srednjeveškega gradu do novoveškega dvorca z vrhunskimi in redkimi arhitekturnimi detajli predvsem iz obdobja romanike in renesanse;
- grad in njegova okolica imata poleg arhitektonskih, razvojnih, zgodovinskih, arheoloških in drugih kvalitet tudi izjemen historično-krajinski pomen in sta pomemben del historične krajine Republike Slovenije;
- grad stoji na izpostavljeni vedutni lokaciji na vrhu hriba nad reko Muro in podgradjem ob rečnem mostišču, ki je grad povezovalo z nekdanj pripadajočim trgom ter župnijsko cerkvijo na danes avstrijski strani reke in je priča nekoč enotnega kulturnega prostora, ki se je razvil ob nekdanj pomembnem prometnem središču;
- izstopajoče osrednje grajsko poslopje z neposredno okolico dopolnjujejo nekdanji grajski vrtovi ter grajska kašča iz 17. stoletja;
- grad je bil več kot pet stoletij last ene najpomembnejših, najstarejših in najuglednejših rodbin na Štajerskem – rodbine Stubenberg, ki je pomembno vplivala na razvoj gradu in širšega območja na obeh straneh reke;
- grad je imel v 20. stoletju različne namembnosti: v obeh svetovnih vojnah je bilo v njem nastanjeno vojaštvo, v drugi polovici 20. stoletja pa so bile v njem socialne vsebine.

Varovane sestavine spomenika:

- PROSTORSKA POJAVNOST: lokacija (avtentičnost lokacije, izpostavljenost v navezavi na širšo okolico, nepozidanost grajskega hriba); prostorska celovitost (grajski hrib do reke Mure; vsebinska, funkcionalna in prostorska povezanost območja; nedeljiva celota gradu s parkom in podgradjem); vedute (varovani pogledi iz vseh smeri);
- PROSTORSKA ZASNOVA: zasnova celotnega prostora (razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom; grad s pripadajočim prostorom in kaščo: historične poti, dostop, dovoz, mostovž, grajski jarek, grajski vrtovi);
- ARHITEKTURNE PRVINE: tlorisni gabarit; višinski gabarit (etažnost), volumni; konstrukcijska zasnova (razporeditev nosilnih sten, stropi, oboki, stopnišča); fasada (razmerje med fasadnimi površinami in stavbnimi odprtinami, barvna podoba); arhitekturni členi (romanski, gotski in renesančni kamnoseški elementi: romanska portal z luneto in relief, gotski portal, renesančni glavni grajski portal, manjši portali, dvoriščne arkade, okenski okvirji); likovne prvine; fasadni detajli; strešna konstrukcija; oblika in naklon strešin; kritina (opečna); stavbno pohištvo;
- GRADIVA: apnenec, apno, kamen, kovina, les, opeka, ometi;
- FUNKCIONALNA ZASNOVA: razporeditev prostorov (primarna);
- OBLIKOVANOST NOTRANJŠČINE: komunikacije; obdelava prostorov; arhitekturne, likovne in druge prvine notranjščine (poslikani leseni stropi, štukature, stavbno pohištvo, tlaki, ograje, barvna podoba, poslikave);
- VRTNOARHITEKTURNA ZASNOVA: zasnova in kompozicija (odprt prostor ob gradu); historična zasnova (tipologija in slog, potencial za rekonstrukcijo vrtov in oranžerije);
- VRTNOARHITEKTURNE PRVINE: drevnine in druge rastline (predvsem večstoletna grajska lipa); grajene in druge prvine; komunikacije;

- ARHEOLOŠKE OSTALINE.

Obseg spomenika:

parcele *1, *7, 20/12, 20/3, 21, 22/3 (zahodni del), 22/9, 24, 27/2, 28/2 (skrajni severozahodni del), 30/1, 30/2, 30/5, 31/2, 465/5 (severni del), 465/8 (severni del) v katastrski občini 568 TRATE; stavbi 11 in 22 v katastrski občini 568 TRATE.

Vplivno območje:

parcele *5/1, *8, *90/1, *90/2, *96, 1, 2, 20/16, 20/19, 20/2, 20/4, 20/7, 22/1, 22/11, 22/12, 22/13, 22/14, 22/2, 22/3 (del), 22/5, 27/1, 28/2 (del), 28/3, 28/5, 29, 3/1, 3/2, 32, 4, 44/4, 464/4 (del), 464/5 (del), 465/3, 465/4, 465/5 (del), 465/8 (del), 465/9, 468 (del), 473, 5/2, 5/3, 6 in 7 v katastrski občini 568 TRATE.

Varstveni režim spomenika:

- ohranjanje vseh varovanih sestavin spomenika;
- ohranjanje in varovanje prostorske celovitosti in prostorskih razmerij, pričevalnosti in dominantnosti spomenika ter tradicionalne rabe;
- preprečevanje zarasti grajskega hriba zaradi ohranjanja vedut na grajsko stavbo;
- prepoved vseh posegov v zasnovno gradu in odprtega prostora, razen kadar so ti potrebni za uporabo, delovanje, ohranjanje in prezentacijo spomenika ter v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji zavoda;
- prepoved predelav, poškodovanja ali uničevanja objektov in grajenih struktur;
- prepoved postavljanja ali gradnje začasnih ali trajnih objektov, vključno z nadzemno in podzemno infrastrukturo ter nosilci reklam, razen kadar so ti potrebni za uporabo, delovanje, ohranjanje in prezentacijo spomenika ter v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji zavoda;
- dovoljeni so posegi, ki upoštevajo predhodno pripravljen konservatorski načrt in trajno ohranjajo varovane sestavine;
- redno in strokovno vzdrževanje ter obnavljanje vseh izvirnih prvin arhitekturne zasnove zunanjščine in notranjščine spomenika (v obliki, legi, gabaritih, konstrukciji, materialih, strukturi in barvni podobi) ter naravnih elementov vrta (rastline, relief), historičnih poti in posameznih soliternih dreves, vključno z večstoletno grajsko lipo;
- na podlagi poglobljenih raziskav in analiz je treba omogočiti prezentacijo in dolgoročno vzpostavitev grajskih vrtov, vključno z rekonstrukcijo in prezentacijo prepoznavnih elementov;
- streho kašče je zaradi ogroženosti stavbe treba rekonstruirati;
- pred posegi v prostor oziroma zemeljske plasti je treba opraviti arheološke raziskave, s katerimi se natančneje določijo ukrepi varstva ali arheološke ostaline nadzorovano odstranijo;
- arheološke raziskave obsegajo tudi poterensko obdelavo arhiva arheološkega najdišča (raziskave);
- iskanje arheoloških ostalin ter uporaba iskalnikov kovin in drugih tehničnih sredstev za te namene nista dopustna, razen kot ena od raziskovalnih metod med izvedbo arheološke raziskave;
- kdor najde na površju zemlje ali pod njim arheološko ostalino, mora poskrbeti, da ta ostane nepoškodovana ter o najdbi obvestiti zavod;
- v primeru izjemnega odkritja, predvsem ostankov grajenih struktur, je treba ostaline ohraniti ali prezentirati na mestu odkritja;
- uporaba spomenika za namene, ki so v skladu z družbenim pomenom spomenika;
- omogočanje znanstvenoraziskovalnih in učno-demonstracijskih del, ki prispevajo k boljšemu poznavanju spomenika in povečanju njegove pričevalnosti.

Varstveni režim vplivnega območja:

- ohranjanje odprtega nepozidanega prostora in tradicionalne rabe prostora;
- ohranjanje vedut na spomenik kot prostorsko dominantno;
- prilagoditev gabaritov morebitnih gradenj gabaritom obstoječih objektov in ohranjanju spomenika ter vedut na spomenik;

- prepoved postavljanja ali gradnje začasnih objektov, razen kadar so ti potrebni za uporabo, delovanje, ohranjanje in prezentacijo spomenika ter v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji zavoda;
- spodbujanje ohranjanja ambientalno ali vedutno pomembnih stavb, predvsem nekdanje grajske gostilne in pekarnice;
- ohranjanje historičnih poti.

Obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja v vplivnem območju:

Obveznost pridobitve kulturnovarstvenega soglasja velja na vseh parcelah vplivnega območja.

Zahteve glede javne dostopnosti spomenika:

Lastnik, posestnik in upravljalec spomenika morajo v sorazmerju s svojimi zmožnostmi omogočiti javnosti predstavljanje in brezplačno dostopnost spomenika najmanj trikrat letno: ob kulturnem prazniku 8. februarja, 3. decembra (Ta veseli dan kulture) in ob Dnevih kulturne dediščine. Javni dostop ne sme ogrožati varovanih sestavin spomenika.

Določitev meje:

Meji spomenika in njegovega vplivnega območja sta določeni na digitalnem katastrskem načrtu, datoteka z dne 5. 9. 2024.
